

Ахновська І. О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0001-9731-3801

e-mail: i.akhnovska@donnu.edu.ua

Гладкова А. О., аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0002-9828-0412

e-mail: a.hladkova@donnu.edu.ua

Вплив глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємств

Анотація. Сучасне середовище постійно перебуває у стані змін, що спонукає до розвитку економіки та формування нових парадигм. У статті розглянуто підходи до визначення поняття «конкурентне середовище», запропоновано власну дефініцію поняття «конкурентне середовище», розглянуто сутність глобальних процесів економічного розвитку, які впливають на динаміку конкурентного середовища, та вперше запропоновано авторське трактування глобального конкурентного середовища економіки знань. Розглянуто характерні риси економіки знань на різних рівнях управління та визначено, що світове середовище XXI століття зумовлене впливом знань та інноваційного підприємництва. Метою статті є розкриття поняття глобального конкурентного середовища економіки знань та визначення основних факторів його впливу на стратегічний розвиток підприємства. Визначено фактори впливу глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємства, де авторським підходом є укрупнення факторів і виділення фактору «ближнього оточення», що включає в себе все, що пов'язано з постачальниками, клієнтами та конкурентами.

Ключові слова: конкуренція; конкурентне середовище; глобальний; глобальне конкурентне середовище; економіка знань.

Akhnovska Inna, Ph.D., Associate Professor, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

Hladkova Anastasiya, Postgraduate Student of Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

The Influence of the Global Competitive Environment of the Knowledge Economy on the Strategic Development of Enterprises

Annotation. The modern environment is constantly in a state of change, which encourages economic development and the formation of new paradigms

Purpose. The aim of the article is to reveal the concept of the global competitive environment of the knowledge economy and to determine the main factors of its influence on the strategic development of the enterprise.

Results. The article considers the approaches to the definition of "competitive environment", offers its own definition of the competitive environment, considers the essence of global economic development processes that affect the dynamics of the competitive environment and for the first time offers an author's interpretation of the global competitive environment of knowledge economy. The characteristic features of the knowledge economy at different levels of government are considered and it is determined that the world environment of the XXI century is due to the influence of knowledge and innovative entrepreneurship.

Conclusions. Authors consider the knowledge economy as a stage of development of society and an important factor in ensuring the competitiveness of economic systems. According to the authors the global competitive environment of the knowledge economy is a system of elements, namely - business entities and their relationships, competitive conditions and factors of influence due to global integration processes based on the strategic development of business entities to ensure their competitiveness through the use of intellectual capital. The factors influencing the global competitive environment of the knowledge economy on the strategic development of the enterprise are identified, where the author's approach is to aggregate factors and highlight the factor of "immediate environment", which includes everything related to suppliers, customers and competitors.

Keywords: competition; competitive environment; global; global competitive environment; knowledge economy.

JEL Classification: D21, F01, F20, L10, O10.

Постановка проблеми. При зміні епох практично в усіх країнах світу спостерігається глибока структурна господарська криза, для подолання якої необхідні докорінні перетворення економічних систем.

Глибокої трансформації потребують на цьому етапі базові елементи, структура та інституційні засади економіки. Технологічний вибух і наукові відкриття роблять закономірним зростання ролі науки,

інновацій, цифрових технологій у суспільстві. Закономірним також стає розуміння економіки знань як одного з головних чинників розвитку світового господарства. Економічна модель, в основі якої закладено економку знань з її провідними факторами і трендами, стає стратегічним вектором глобального руху економіки, визначаючи шляхи модернізації як країни, так і кожного підприємства незалежно від виду діяльності, кількості працівників чи організаційно-правової форми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність конкуренції дістала розголосу у таких науковців, як А. Сміт, Д. Рікардо, К. Макконнелл, Й. Шумпетер, Дж. Бейн, Р. Кілпатрік та ін. Дослідженням середовища підприємства, його сутності та складових займалися такі науковці, як Ф. Фрай, М. Хелмс, Л. Боссіді, Р. Чаран, Ф. Хедоурі, Т. Бейтмен, М. Мескон. Серед науковців, які вивчали конкурентне середовище, відомі В. Ойкен, М. Портер, Г. Азоев та інші. Питання взаємодії підприємства з зовнішнім середовищем знайшли своє відображення у працях М. Мескона, Ю. Іванова, О. Головеня та інших.

Проблеми і перспективи економіки знань досліджували М. Ажажа, Г. Андрощук, В. Геєць, В. Білоцерківець, А. Гапоненко, Л. Федулова та інші вчені. У той самий час, враховуючи, що українська наука звернулася до дослідження економіки знань лише нещодавно, варто проаналізувати вплив глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємства.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є уточнення впливу глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємств на основі аналізу підходів до визначення сутності економіки знань, виокремлення характерних рис економіки знань на різних рівнях управління, розгляду форм прояву глобальних процесів економічного розвитку та визначення факторів впливу глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємства.

Виклад основних результатів дослідження. Сьогодні інтелектуальний капітал, який є основою економіки знань, розглядається у різних сферах соціально-економічного пізнання і може досліджуватися як на рівні держави, галузі, регіону, так і окремо взятого підприємства. Для того, щоб оцінити вплив

глобального конкурентного середовища економіки знань на функціонування інтелектуального капіталу підприємства, вважаємо доцільним зупинитися на гносеології економіки знань. Як економіку, засновану на знаннях, що стають головним джерелом і ключовим фактором розвитку матеріального та нематеріального виробництва, забезпечуючи стійкий економічний розвиток, розглядає це поняття М. Ажажа [1]; В. Глухов, С. Коробко, Т. Мариніна – як систему методів створення умов для функціонування і підтримки науково-дослідної діяльності [2]. Г. Андрощук – як принципово нове утворення, основою якого є прагнення задовольнити свої потреби таким чином, щоб не завдавати шкоди природі [3]. В якості етапу розвитку постіндустріальної економіки це поняття розкривають В. Білоцерківець, А. Ляшенко [4]; етапу еволюції країн з передовою економікою – П. Давенпорт [5]; нового типу розвитку економіки – Б. Мільнер [6]; нового технологічного рівня господарювання – Л. Федулова [7]. Як спеціальну галузь економічної науки економіку знань розглядають О. Захаров [8]; своєрідну галузь продукування та функціонування інтелекту – О. Старовойт [9]. З точки зору А. Гапоненко [10], економіка знань створює, розповсюджує та використовує знання для забезпечення свого росту та конкурентоспроможності. Геєць В. [11] також вважає, що економіка знань забезпечує зростання і конкурентоспроможність економічної системи. В якості економіки, яка застосовує знання для прискорення власного зростання і підвищення конкурентоспроможності, розглядає це поняття Ю. Степанов [12]. Отже, визначення сутності економіки знань дозволяє виділити її основні риси (рис. 1).

Ми згодні з вченими, які вважають економіку знань етапом розвитку суспільства і важливим фактором забезпечення конкурентоспроможності економічних систем. Звісно, конкуренція як необхідний атрибут глобальної економіки є складним, багатоаспектним і різнорівневим економічним феноменом, а також потребує розгляду у певному середовищі, де формуються умови діяльності підприємств як суб'єктів економіки знань. Тому, на наш погляд, необхідно зосередитись на розгляді поняття «конкурентне середовище» (табл. 1).

Рисунок 1 – Характерні риси економіки знань на різних рівнях управління

Джерело: сформовано на основі [13-17]

Таблиця 1 Квінтесенція поняття «конкурентне середовище»

Джерело	Визначення поняття
Азоев Г., Челенков А. [18]	сукупність суб'єктів ринку та їх взаємовідносини, які формуються в процесі конкурентної боротьби та визначають інтенсивність конкуренції
Крук С. [19]	результат й умови взаємодії суб'єктів ринку, а також певного зовнішнього впливу на умови економічної діяльності, що визначають відповідний рівень суперництва і можливості впливу окремих економічних суб'єктів на загально-ринкову ситуацію
Лагутін В. та ін. [20]	сукупність організаційно-правових, інституційних, фінансово-економічних та інших умов і факторів, що визначають та впливають на розвиток підприємництва, суперництва в економіці в цілому і в окремих її секторах за найбільш вигідні умови діяльності й отримання прибутку
Мелушова І. та ін. [21]	простір господарювання суб'єктів різних галузей ринкової економіки, що базується на поняттях конкуренції та складових його внутрішнього та зовнішнього оточення
Насікай Н. [22]	сукупність певних умов діяльності суб'єктів господарювання, що складаються під дією об'єктивних та суб'єктивних факторів в кожний конкретний момент часу й у визначеній мірі забезпечують реалізацію власних досягнень з метою здобуття переваг над іншими суб'єктами під час їхньої взаємодії
Ніколенко С., Кириченко Л. [23]	суб'єкти конкурентної боротьби (конкуренти) та їхні дії з забезпечення власних інтересів, у результаті чого формуються певні умови діяльності підприємства
Ойкен В. [24].	середовище, в якому «повна конкуренція» координує плани і рішення господарюючих суб'єктів, що дозволяє раціонально поєднати в одне ціле всі частини економічного процесу
Портер М. [25]	сукупність організацій-суперників, які бажають досягти своїх цілей будь-якими засобами в мінливих умовах
Хвостенко О. [26]	сукупність активно діючих суб'єктів і чинників, які виникають у суспільно-економічному житті країни та знаходяться поза сферою безпосереднього контролю з боку керівництва підприємства і можуть впливати на стан його внутрішнього середовища

Джерело: систематизовано авторами на основі [18-26]

У період ХХ-ХХІ ст. відбулися зміни в процесі конкуренції, що свідчить про перетворення певних явищ на планетарний масштаб й емерджентність

конкурентного середовища економіки знань, що мотивує нас до розгляду впливу глобалізації на динаміку конкурентного середовища (табл. 2).

Таблиця 2 Глобальні фактори впливу на динаміку конкурентного середовища економіки знань

Форма прояву	Вплив на конкурентне середовище
Інтернаціоналізація і транснаціоналізація світової економіки	посилення єдності світового господарства, зростання його органічної цілісності, розширення кола суб'єктів глобальної економіки
Інформаційно-комунікаційна революція	зміна галузевої структури, встановлення нових правил конкуренції, створення нових конкурентних переваг, виникнення кардинально нових видів бізнесу
Турбулентність	виникнення нових організаційних форм і бізнес-моделей, які є дієвими методами адаптації до змін у глобальній конкурентній боротьбі, виникнення феномену гіперконкуренції
Формування глобального ринку	зростання кількості і ролі монополізованих секторів, збільшення однорідності культурно-правового поля
Перетворення інформації на ключовий ресурс	підвищення значення унікальних конкурентних переваг, зміцнення позицій бізнес-структур, загострення конкуренції за залучення висококваліфікованих працівників
Прискорення інституціоналізації глобальної економіки	активізація міжнародних інститутів у здійсненні глобального регулювання, глобальній підтримці учасників та формуванні консолідуючих відносин
Розмиття кордонів	виникнення нових торговельних, фінансових та культурних зв'язків, а також проблеми соціально-економічної нерівності
Екологічна криза	обмеження можливості швидкого економічного розвитку, стимулювання охорони здоров'я
Єднання людства	посилення зв'язків, інтернаціоналізація виробництва й обміну, поява наднаціональних і наддержавних структур

Джерело: доповнено на основі [27]

Понятійно-семантичний аналіз поняття «конкурентне середовище» і виокремлення глобальних фактори впливу на динаміку конкурентного середовища економіки знань дозволяють сформулювати власне визначення глобального конкурентного середовища економіки знань, яке являє собою систему елементів, а саме - суб'єктів господарювання та їх взаємовідносин, конкурентних умов та факторів впливу, зумовлених світовими інтеграційними процесами, що базуються на

стратегічному розвитку суб'єктів господарювання з метою забезпечення власної конкурентоспроможності на основі використання інтелектуального капіталу. Глобальне конкурентне середовище зумовило гонитву за кращим місцем не лише для окремих суб'єктів господарювання, а й для країн – у світових рейтингах. Перше місце у рейтингу індексу конкурентоспроможності минулого року займає Сінгапур (84,8 балів зі 100 можливих). Україна посідає 85 сходинку рейтингу (рис. 2).

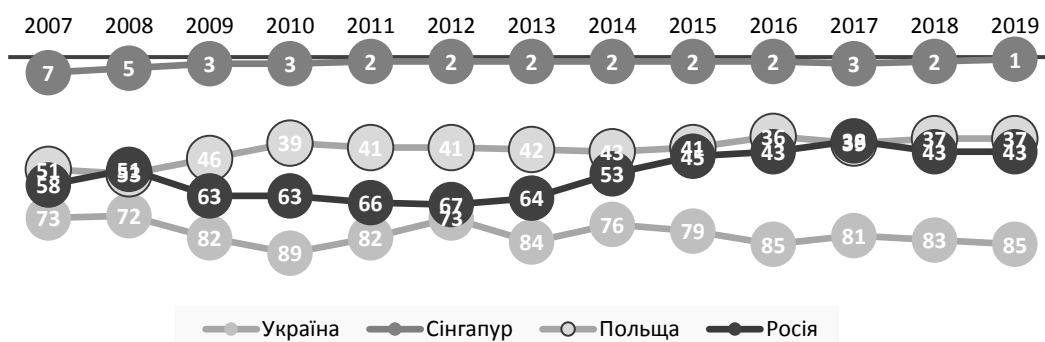

Рисунок 2 – Динаміка глобального індексу конкурентоспроможності деяких країн світу за 2007-2019 рр. (місце)

Джерело: побудовано на основі [28-30]

Слід зазначити, що глобальне конкурентне середовище економіки знань як умова функціонування суб'єктів господарювання здебільшого характеризується як динамічне, мінливе,

агресивне і схильне до переділу ресурсів. Безумовно, це стосується ТНК, які є і надалі залишатимуться головними суб'єктами господарювання і «драйверами» світового господарства (табл. 3).

Таблиця 3 **ТОП-10 найбільших компаній світу за вартістю бренду**

№	Бренд	Країна	Сектор економіки	Вартість бренду, млн. дол. США		Темп приросту, %
				2019	2020	
1	Amazon	США	Ритейл	187,905	220,791	17,5
2	Google	США	Технології	142,755	159,722	11,9
3	Apple	США	Технології	153,634	140,524	-8,5
4	Microsoft	США	Технології	119,595	117,072	-2,1
5	Samsung Group	Півд. Корея	Технології	91,282	94,494	3,5
6	ICBC	Китай	Банк	79,823	80,791	1,2
7	Facebook	США	Медія	83,202	79,804	-4,1
8	Walmart	США	Ритейл	67,867	77,520	14,2
9	Ping An	Китай	Страховання	57,626	69,041	19,8
10	Huawei	Китай	Технології	62,278	65,084	4,5

Джерело: побудовано на основі [31]

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок про взаємовплив мікро- та макrorівнів глобального конкурентного середовища: не лише глобальні фактори економічного розвитку і конкурентоспроможність країни впливає на діяльність

кожного окремого суб'єкта господарювання, а й розвиток підприємств та організацій під впливом глобального конкурентного середовища формує значущість країн на світовому ринку (рис. 3).

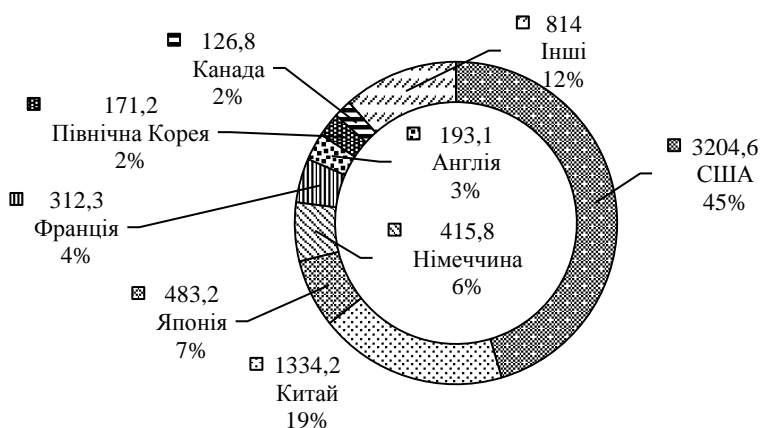

Рисунок 3 – Вартість бізнесу за деякими країнами світу у 2020 р., млрд дол. США

Джерело: побудовано на основі [31]

Отже, глобальне конкурентне середовище чинить прямий вплив як на економіку кожної країни, так і (у меншому ступені) – на кожне окреме підприємство. Звідси впливає необхідність підсилення уваги на стратегічному розвитку підприємства в умовах глобального конкурентного середовища економіки знань. Авторський підхід полягає в укрупненні факторів і виділенні фактору «ближнього оточення» (табл. 4).

При розгляді факторів впливу глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємств необхідно розуміти, що всі вони взаємодіють між собою подібно до ланцюжка, де зміна однієї складової призводить до значних змін інших. Присвячення часу детальному аналізу даних факторів та їх врахування при

стратегічному розвитку підприємства створюють передумови для забезпечення ефективності діяльності підприємства. Однак, серед такої кількості факторів складно зрозуміти, що саме впливає на підприємство і в якій мірі, що має безпосередньо прямий вплив, а що – лише відголоски для підприємства. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що визначення факторів впливу на розвиток підприємства дуже різняться у різних науковців. З розвитком глобалізації, економіки знань, науково-технічного прогресу, зміною політичних гравців відбувається і зміна факторів зовнішнього середовища, що підводить нас до таких ознак впливу глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємства як емерджентність, синергізм, гістерезис та нестійкість.

Таблиця 4 **Фактори впливу глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємства**

Фактор	Індикатори
Ресурсні	Забезпеченість природними ресурсами, їх стан, доступ населення і суб'єктів господарювання до ресурсів тощо
Соціальні	Рівень безробіття, міграційні процеси, якість підготовки кваліфікаційної робочої сили, рівень життя тощо
Людський капітал	Витрати на освіту, співвідношення учнів та вчителів, витрати на НДДКР, кількість науковців, кількість патентів, рівень цифрових навичок тощо
Культурні	Культурний рівень розвитку суспільства, риси та характерні особливості (менталітет, звичаї, уподобання), умови життя різних соціальних груп, релігійні традиції
Демографічні	Чисельність населення, кількість робочої сили, середня тривалість життя, гендерні характеристики тощо
Економічні	Рівень розвитку господарства, секторний розподіл, інфляційні очікування, інвестиційні потоки, антимонопольне законодавство, розвиток підприємництва, рівень стабільності валютного та фондового ринку тощо
Науково-технічні	Частка наукоємної продукції, рівень механізації та автоматизації, рівень НТР
Міжнародні	Діяльність міжнародних і регіональних організацій (ВТО, ОПЕК, ЄС, МВФ), стан світових ринків, експорт та імпорт продукції, технологій, ІКГ, глобальна конкуренція
Нормативно-правові	Дієвість нормативно-правових актів, частота зміни податкового, митного, регуляторного законодавства
Політичні	Світові інтеграційні процеси, товарне ембарго, рівень корупції та тероризму, політичної стабільності, економічних свобод
Географічні	Природно-кліматичні умови
Інфраструктурні	Розгалуженість і різноманітність транспорту, інфраструктура міста
Інформаційні	Адаптованість законодавчої бази до цифрових моделей бізнесу, доступ до інформаційних технологій, кількість користувачів мобільного зв'язку та інтернету
Екологічні	Рівень екологічного навантаження, екологічне законодавство, стан навколишнього середовища
Фактори ближнього оточення	Умови відкриття бізнесу, стан конкуренції на ринку, структура та ємність галузевих ринків, потреби та вибагливість споживачів, надійність постачальників, ринкова сила покупців та постачальників

Джерело: розроблено на основі [32-40]

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Глобальне конкурентне середовище, що виникло в останні десятиліття та продовжує свій розвиток, тісно пов'язане з інформатизацією суспільства – головним вектором розвитку людства у постіндустріальну епоху. Тому сьогодні вирішальну роль грають сектори економіки, пов'язані з інформатизацією та продукуванням знань. Для існування у глобальному конкурентному середовищі економіки знань

підприємству сьогодні необхідно впроваджувати, враховувати та реалізовувати інструменти стратегічного розвитку з метою адаптації до умов сьогодення. Перспективи подальших досліджень полягають у розгляді основних ознак та принципів впливу глобального конкурентного середовища економіки знань на стратегічний розвиток підприємства.

Література:

- Ажажа М. А. Інвестиції в освіту як фактор інтелектуального прогресу. *Соціальна перспектива і регіональний розвиток*. 2007. Вип. 2. С. 37-40.
- Глухов В. В., Коробко С. Б., Маринина Т. В. Економіка знань. СПб. : Питер, 2003. 528 с.
- Андрощук Г. А. Прогнозирование инновационной деятельности на основе анализа активности глобальных фирм. *Проблемы науки*. 2006. № 5. С. 40-47.
- Білоцерківець В. В., Ляшенко А. В. Нова економіка: сутність та генеза. Дніпро : Січ, 2007. 221 с.
- Давенпорт П. Канадские университеты и экономика знаний. *Вестник Финансовой академии*, 2000. № 1(13). С.40-45.
- Мильнер Б. З. Управление знаниями: Эволюция и революция в организации. М. : ИНФРА-М, 2003. 177 с.
- Федулова Л. І. Економіка знань. К. : Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. 2009. 600 с.
- Захаров О. І. Управління знаннями у системі економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна*. 2012. Вип. 1. С. 39-47.
- Старовойт О. В. Економіка знань у стратегії інноваційного розвитку освіти: автореф. дис. канд. філософських наук. Київ. 2010. URL: <http://osvitata.com/osvita-ta-ekonomika/> (дата звернення: 01.09.2020).
- Гапоненко А. Л. Современный рынок знаний: понятие, участники, формы. *Проблемы теории и практики управления*, 2010. № 6. С. 55-64.
- Геец В. М. Социально-экономические трансформации при переходе к экономике знаний. *Социально-экономические проблемы информационного общества*: под ред. д.э.н. Л.Г. Мельника. Сумы : ИТД Университетская книга, 2004. 430 с.

12. Степанов Ю. Экономика знаний или интеллектуальное общество? *Наша власть: дела и лица*, 2006. №10. С. 52-56.
13. Білорус О. Г. Глобальна економіка знань як перспективна парадигма розвитку світового господарства. *Наукові праці НДФІ*. 2018. № 4 (85). С.157-159.
14. Геець В. М., Александрова В. П., Бажал Ю. М. Україна у вимірі економіки знань. К. : Основа, 2006. 592 с.
15. Поляков М. В. Развитие концепции экономики знаний. *Экономика та управління національним господарством*, 2014. № 4 (28), С. 34-38.
16. Швиданенко Г. О., Теплюк М. А., Бесараб С. О. Развитие инновационного бизнеса в условиях становления экономики знаний. *Инвестиції: практика та досвід*, 2018. № 11. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/9.pdf (дата звернення: 01.09.2020).
17. Ханін І. Г., Білозубенко В. С., Шаблій С. Є. Особливості інноваційної моделі економічного розвитку і зростаюча роль освіти в ній. *Бізнес інформ*, 2020. № 9. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-9_0-pages-56_64.pdf (дата звернення: 01.09.2020).
18. Азоев Г. Л., Челенков А. П. Конкурентные преимущества фирмы. М. : Новости, 2000. 256 с.
19. Крук С.О. Фактори трансформації конкурентного середовища в економіці України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Дніпропетровськ: Національна гірнич академія України, 2000.
20. Лагутін В. Д., Бакалінська О. О., Вертелева О. В. та ін. Конкуренція і конкурентна політика: категорії та поняття. К. : Київ. нац. Торг.-екон. Ун-т, 2009. 320 с.
21. Мелушова І. Ю., Прокопова О. В., Твердохліб К. О. Конкурентне середовище підприємств: сутність та види. *Бізнесінформ*. 2016. №11. С. 379-385.
22. Насікай Н. І. Проблеми перехідного періоду України в економічній теорії. *Науковий часопис ПІП імені М.П. Драгоманова. Серія 18. Економіка і право*. К. : НПУ імені М.П. Драгоманова. 2005. №3. с.77-80.
23. Ніколенко С. С., Кириченко Л. М. Оцінка конкурентного середовища торговельного підприємства. *Економічний простір*. Д. : ПДАБА. 2012. № 60. с. 207-219.
24. Ойкен В. Основные принципы экономической политики. Пер. с нем. М.: Прогресс, 1995. 494 с.
25. Портер М. Е. Стратегія конкуренції. Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. К.: Основи, 1998. 390 с.
26. Хвостенко О. А. Концептуальні засади класифікації середовища підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, 2009. № 5 С. 166-173.
27. Кравченко Н. В. Глобальні детермінанти трансформації конкурентних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 19(2). С. 42-47.
28. Всесвітній Банк. Global Competitiveness Index. URL: https://todata360.worldbank.org/indicators/gci?country=UKR&indicator=632&viz=line_chart&years=2007,2017&indicators=944 (дата звернення: 01.09.2020).
29. Schwab K. The Global Competitiveness Report-2019. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення: 01.09.2020).
30. Schwab K. The Global Competitiveness Report-2018. World Economic Forum. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf> (дата звернення: 01.09.2020).
31. Brand Finance Global-500, 2020. URL: <https://brandirectory.com/download-report/brand-finance-global-500-2020-preview.pdf> (дата звернення: 01.09.2020).
32. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. М. : Дело, 1992. 702 с.
33. Іванов Ю. Б. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємництва / Ю. Б. Іванов [та ін.] ; ред. Ю. Б. Іванов, О. М. Тищенко ; Харківський національний економічний ун-т. Х. : ВД ІНЖЕК, 2006. 382 с.
34. Gerald D. Bell. Organizations and the External Environment: McGuire, 1997. 260 p.
35. Головень О. В. Оцінка впливу факторів зовнішнього середовища на операційну діяльність підприємства на підґрунті нейронних мереж. *Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці*, 2012. № 1. С.119-141.
36. Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции для анализа. М. : Издательский дом Вильямс, 2002. 928 с.
37. Hill C., Jones G. Essentials of strategic management: 2nd ed. Cengage Learning, 2008. 385 p.
38. Fry F., Stoner C., Hattwick R. Business: an integrative approach: 2nd ed. Irwin: McGraw-Hill, 2001. 567 p.
39. Stanford N. Guide to organization design: creating high-performing and adaptable enterprises. London: Profile Books Ltd., 2007. 351 p.
40. Bateman T., Snell S. Management: building competitive advantage: 3rd ed. Irwin: McGraw-Hill, 1999. 642 p.

References:

1. Azhazha, M. A. (2007). Investytsii v osvitu iak faktor intelektual'noho prohresu. *Sotsial'na perspektyva i rehional'nyj rozvytok*, 2, 37–40. [in Ukrainian].
2. Gluhov, V. V., Korobko, S. B. & Marinina, T. V. (2003). *Jekonomika znanij*. SPb.: Piter [in Russian].
3. Androshhuk, G.A. (2006). Prognozirovaniye innovacionnoj dejatel'nosti na osnove analiza aktivnosti global'nyh firm. *Problemi nauki*, 5, 40-47 [in Russian].
4. Bilotserkivets', V. V. & Liashenko, A.V. (2007). *Nova ekonomika: sutnist' ta heneza*. Dnipro: Sich. [in Ukrainian].
5. Davenport, P. (2000). Kanadskie universitety i jekonomika znanij. *Vestnik Finansovoj akademii*, 1(13), 40-45. [in Russian].
6. Mil'ner, B. Z. (2003). *Upravlenie znaniyami: Jevoljucija i revoljucija v organizacii*. Moscow: INFRA-M. [in Russian].
7. Fedulova, L. I. (2009). *Ekonomika znan'.* Kyiv: In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy. [in Ukrainian].
8. Zakharov, O. I. (2012). Upravlinnia znanniamy u systemi ekonomichnoi bezpeky sub'iektiv hospodars'koi diial'nosti. *Naukovyj visnyk L'vivs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna*, 1, 39-47 [in Ukrainian].
9. Starovojt, O. V. (2010). *Ekonomika znan' u stratehii innovatsijnoho rozvytku osvity* (Abstract of Ph.D. Thesis). Retrieved from <http://osvitata.com/osvita-ta-ekonomika/>. [in Ukrainian].
10. Gaponenko, A. L. (2010). Sovremennyj rynek znanij: ponjatie, uchastniki, formy. *Problemy teorii i praktiki upravlenija*, 6, 55-64 [in Russian].
11. Geec, V. M. (2004). *Social'no-jekonomicheskie transformacii pri perehode k jekonomike znanij. Social'no-jekonomicheskie problemy informacionnogo obshhestva*. Sumy: ITD Universitetskaja kniga [in Russian].
12. Stepanov, Ju. (2006). Jekonomika znanij ili intelektual'noe obshhestvo? *Nasha vlast': dela i lica*, 10, 52-56 [in Russian].

13. Bilorus, O. H. (2018). Hlobal'na ekonomika znan' iak perspektyvna paradyhma rozvytku svitovoho hospodarstva. *Naukovi pratsi NDFI*, 4 (85), 157-159 [in Ukrainian].
14. Heiets', V. M., Aleksandrova, V. P. & Bazhal, Yu. M. (2006). *Ukraina u vymiri ekonomiky znan'*. K.: Osnova [in Ukrainian].
15. Poliakov, M. V. (2014). Rozvytok kontseptsii ekonomiky znan'. *Ekonomika ta upravlinnia natsional'nym hospodarstvom*, 4 (28), 34-38. [in Ukrainian].
16. Shvydanenko, H. O., Tepluk, M. A. & Besarab, S. O. (2018). Rozvytok innovatsijnoho biznesu v umovakh stanovlennia ekonomiky znan'. *Investysii: praktyka ta dosvid*, 11. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/9.pdf [in Ukrainian].
17. Khanin, I. H., Bilozubenko, V. S. & Shablii, S. Ye. (2020). Osoblyvosti innovatsijnoi modeli ekonomichnogo rozvytku i zrostaiucha rol' osvity v nij. *Biznes inform*, 9. Retrieved from https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-9_0-pages-56_64.pdf [in Ukrainian].
18. Azoev, G. L. & Chelenkov, A. P. (2000). *Konkurentnye preimushhestva firmy*. Moscow: Novosti [in Russian].
19. Kruk, S. O. (2000). *Faktory transformatsii konkurentnogo seredovyscha v ekonomitsi Ukrainy*. (Ph.D. Thesis). Dnipropetrovs'k: Natsional'na hirnycha akademiia Ukrainy [in Ukrainian].
20. Lahutin, V. D., Bakalins'ka, O. O., Vertelieva O. V. ta in. (2009). *Konkurentsia i konkurentna polityka: katehoriia ta poniattia*. K.: Kyiv. nats. Torh.-ekon. Un-t. [in Ukrainian].
21. Melushova, I. Yu., Prokopova, O. V. & Tverdokhlib, K. O. (2016). Konkurentne seredovysche pidpriemstv: sutnist' ta vydy. *Biznesinform*, 11, 379-385. [in Ukrainian].
22. Nasikaj, N. I. (2005). Problemy perekhidnogo periodu Ukrainy v ekonomichnij teorii. *Naukovyj chasopys PIP imeni M.P. Drahomanova. Seriiia 18. Ekonomika i pravo*. K.: NPU imeni M.P. Drahomanova, 3, 77-80 [in Ukrainian].
23. Nikolenko, S.S. & Kyrychenko, L.M. (2012). Otsinka konkurentnogo seredovyscha torhovel'noho pidpriemstva. *Ekonomichnyj prostir*. D. : PDABA, 60, 207-219 [in Ukrainian].
24. Ojken, V. (1995). *Osnovnye principy jekonomicheskoi politiki*. Per. s nem. Moscow: Progress.
25. Porter, M. E. (1998). *Stratehiia konkurentsii*. Per. z anhli. A. Olijnyk, R. Skil's'kyj. K.: Osnovy. [in Ukrainian].
26. Khvostenko, O. A. (2009). Kontseptual'ni zasady klasyfikatsii seredovyscha pidpriemstva. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, 5, 166-173. [in Ukrainian].
27. Kravchenko, N. V. (2018). Hlobal'ni determinanty transformatsii konkurentnykh vidnosyn. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, 19(2), 42-47 [in Ukrainian].
28. World Bank (2020). Global Competitiveness Index. Retrieved from https://tcdata360.worldbank.org/indicators/gci?country=UKR&indicator=632&viz=line_chart&years=2007,2017&indicators=944 [in English].
29. Schwab, Klaus. The Global Competitiveness Report (2019). World Economic Forum. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf. [in English].
30. Schwab, Klaus. The Global Competitiveness Report (2018). World Economic Forum. Retrieved from <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>. [in English].
31. Brand Finance Global-500 (2020). Retrieved from <https://brandirectory.com/download-report/brand-finance-global-500-2020-preview.pdf> [in English].
32. Meskon, M.H., Al'bert, M. & Hedouri, F. (1992). *Osnovi menedzhmenta*. M.: Delo. [in Russian].
33. Ivanov, Yu. B. (2006). *Teoretychni osnovy konkurentnoi stratehii pidpriemnytstva*. Kharkivs'kyj natsional'nyj ekonomichnyj un-t. Kh. : VD INZhEK [in Ukrainian].
34. Bell, G. D. (1997). *Organizations and the External Environment: McGuire* [in English].
35. Holoven', O. V. (2012). Otsinka vplyvu faktoriv zovnishn'oho seredovyscha na operatsijnu diial'nist' pidpriemstva na pidgrunti nejronnykh merezh. *Nejro-nechitki tekhnologii modeliuvannia v ekonomitsi*, 1, 119-141 [in Ukrainian].
36. Tompson, A. A. & Striklend, A. Dzh. (2002). *Strategicheskij menedzhment: koncepcii dlja analiza*. Moscow: Izdatel'skij dom Vil'jams. [in Russian].
37. Hill, C. & Jones, G. (2008). *Essentials of strategic management* (2nd ed.). Cengage Learning. [in English].
38. Fry, F., Stoner, C. & Hattwick R. (2001). *Business: an integrative approach* (2nd ed.). Irwin: McGraw-Hill. [in English].
39. Stanford, N. (2007). *Guide to organization design: creating high-performing and adaptable enterprises*. London: Profile Books Ltd [in English].
40. Bateman, T. & Snell, S. (1999). *Management: building competitive advantage* (3rd ed.). Irwin: McGraw-Hill [in English].

